
Emberi jóllét 1: az SNA és a GDP kritikája

Készítette: Juhász Judit

E-mail: judit.juhasz@eco.u-szeged.hu

Olvasási idő: 12 perc

Tartalom

- Bevezetés
- A GDP és az SNA rendszer meghatározásai
- A számbavétel néhány általános problematikája
- A GDP és a jövedelemmel mérhető anyagi életszínvonal
- A GDP és a jóllét összefüggései
- Összegzés

Bevezetés

Még napjainkban, a 21. században is az SNA rendszerrel és annak leggyakrabban alkalmazott mutatószámával, a **GDP segítségével jellemezzük** leggyakrabban az országok, gazdaságok sikereit, kudarcait, miközben széles körben elfogadott, hogy a GDP kizárólagosan nem alkalmas egy társadalom általános állapotának jellemzésére, kizárólag a gazdasági folyamatok számbavételére alakították ki. Ebben a leckében sorra vesszük a GDP széleskörű alkalmazását érintő kritikákat elsősorban **Joseph E. Stiglitz, Amartya Sen, Jean-Paul Fitoussi: Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress 2009**-es jelentésére támaszkodva.

A GDP és az SNA rendszer meghatározásai

A második világháborút követően az országok vezetőinek körében egyre inkább növekedett az igény egy, az országokat egységesen értékelő rendszer iránt, amely segítségével a kormányok képesek információhoz jutni saját országuk és más országok gazdaságáról. 1949-ben az **Egyesült Nemzetek Szervezete alakította ki az SNA (System of a National Accounts)** rendszer első változatát, 1953-ban vezették be. 1993-ban, 2008-ban korszerűsítették, és napjainkban is folyamatosan fejlesztik.

Az GDP meghatározása

A GDP (Gross Domestic Product – bruttó hazai termék) a hazai és a külföldi tulajdonú vállalatok által, belföldön megtermelt végső fogyasztásra kerülő javak összessége. A GDP fogalma megközelíthető a termelés oldaláról, a fogyasztás oldaláról, valamint a jövedelem oldaláról is. Termelési oldalról egyenlő a gazdasági egységek által létrehozott bruttó hozzáadott érték (azaz a kibocsátás és a termelő felhasználás különbségének) összegével. Felhasználási oldalról a bruttó hazai termék egyenlő a végső fogyasztásra, felhalmozásra és exportra kerülő termékek és szolgáltatások összegével, levonva az importból származó termékek és szolgáltatások értékét. Jövedelmi oldalról a gazdaságban keletkezett jövedelmek összegével egyenlő.

Az SNA rendszer néhány fogalma

Folyó ráfordítás vagy folyó termelőfelhasználás: a termelés során ráfordításként felhasznált termékek és szolgáltatások (nyersanyagok, segédanyagok, energiahordozók, alkatrészek, félkésztermékek) értéke

Hozzáadott érték (GDP): bruttó kibocsátás – folyó ráfordítás

Amortizáció: a termelésben részt vevő tőkejavak (gépek, épületek stb.) kopás és avulás miatt bekövetkezett értékcsökkenése

Egy példa:

	Favágó	Fűrészüzem	Asztalos	Összesen
Folyó ráfordítás	0	100	250	350
Amortizáció	20	50	80	150
Nettó termelés	80	100	120	300
Bruttó kibocsátás	100	250	450	800

Halmozódási fok	Hazai jövedelem	Nemzeti jövedelem	Rendelkezésre álló nemzeti jövedelem
Bruttó	GO	-	-
- Folyó ráfordítás			
Félnettó (Hozzáadott érték)	GDP	GNI	GNDI
- Amortizáció			
Nettó	NDP	NNI	NNDI

Szorgalmi feladatok:

Bimba Professzorasszony a roxfordi iskola kertjében mandragórát termel. Hogy kiegészítse tanári fizetését 3 doboz mandragórát elad Piton Professzornak összesen 150 galleonért. Piton Professzor a mandragórákból 10 üveg gyógyitalt készít, amelyhez az üvegeket Zonkó csodabazárjából szerezte be darabonként 1 galleonért. Majd az italokat összesen 200 galleonért értékesíti Madame Rosemertának. Madame Rosemerta 1 galleon értékű csomagolópapír felhasználásával címkéket készít és azt 1 galleon értékű ragasztóval az üvegekre ragasztja, amelyeket darabonként 22 galleonért ad el. Mennyivel járulnak hozzá a szereplők varázslóvilág GDP-jéhez? (Megoldás: 208 galleon)

Tanulmányozd a [Föld országainak GDP-jét a Világbank adatbázisa alapján!](#) Milyen folyamatnak lehetünk tanúi 1960-2018-ig? Szerinted milyen változások történtek ebben az intervallumban az emberek életében? Kérd meg szüleidet, ismerőseidet, mondják el, mit gondolnak saját jóllétük alakulásáról korábban és napjainkban!

A számbavétel néhány általános problematikája

Milyen tevékenységeket számítsunk bele a GDP-be, és hogyan értékeljük azokat?

- A vállalatok által termelt termékek és szolgáltatásokat
- A háztartások által előállított termékeket (kertben termelt zöldségek) (de szolgáltatásokat, pl. takarítást, ebédfőzést nem)
- Lakás bérleti díja (akkor is, ha a tulaj saját lakásában él)
- Illegális, tiltott gazdasági tevékenységek (pl. kábítószer előállítása)
- Legális, de rejtett tevékenységek (fekete, informális gazdaság becslése)

Hogyan számoljuk el az egyes javak értékét?

- Alapszabály szerint: **piaci áron** (pl. járművek)

Mi a helyzet akkor, amikor a javaknak nincs piaci ára?

1. **Beszámított árak:** a piacon előforduló hasonló jószág ára
2. A megtermeléshez szükséges ráfordítások értéke, **költségárak:** oktatás, egészségügy, honvédelem

Hogyan kezelhető az infláció?

Nominális GDP: folyó árakon mért GDP

Reál GDP: bázisidőszakhoz viszonyított változatlan áron mért GDP (csak a javak mennyiségi változását tükrözi)

A GDP és a jövedelemmel mérhető anyagi életszínvonal

Az árak kérdése

Az árak szükségesek a nemzeti elszámolásokhoz, de sokszor nem léteznek, így azok becslésére van szükség. Ha vannak is, azok nem mindig tükrözik a társadalom mögöttes értékeit. Például:

- Tényleges költségek és hasznok viszonyát (pl.: dohányzás esetében)
- Kormányzat által nyújtott termékek és szolgáltatások igénybevételének körülményeit (pl. magasabb bűnözés, több rendőri tevékenységgel jár)
- Az egyes pénzügyi-biztosítási tételek megkötése mögött meghúzódó jelenségeket (pl. félelem vagy biztonságérzet csökkenése)

Az árváltozások statisztikai megfigyelése is igen nehéz feladat. Például a jószágok minőségének változása miatt a térbeli és időbeli összevetés problematikus lehet.

A GDP és az anyagi fogyasztás kérdése

A szolgáltatások, kormányzati szolgáltatások és azok minőségének számbavétele rendkívül nehéz. A kormányzati szolgáltatásokat általában költségalapon tartják nyilván, amely azonban nem sokat mond el arról, hogy milyen a szolgáltatás kimentele, és hogyan változik az évek során a szolgáltatás minősége (pl. egészségügyben vagy az oktatásban). **Érdemes lenne az inputot figyelembe venni, ez azonban nagyon nehéz.**

A védekezési kiadások jelenleg végső fogyasztásnak számítanak. Ám a társadalom működésének fenntartásához szükséges kiadásokról van szó, amelyek nem jelentenek közvetlenül hasznot a társadalomnak. Pl. a börtönök, rendőrség fenntartását, vagy a környezetvédelemre fordított költségeket **végső fogyasztás helyett köztes fogyasztásnak kellene elszámolni.** Nehéz azonban eldönteni, hogy pontosan mely kiadásokra tekintünk köztes fogyasztásként.

Szorgalmi feladat:

Gondolkozz rajta, hogy szerinted az oktatást köztes fogyasztásként vagy végső fogyasztásként számolnád el a GDP-ben!

A háztartások jövedelme

A GDP elsősorban a piaci termelésre fókuszál, pedig a lakosság életszínvonalát a háztartások reáljövedelmével, fogyasztásával jobban lehetne jellemezni. A háztartások reáljövedelme legtöbbször nem egyezik meg a kiszámított GDP-vel (számos OECD országban sokáig jellemzően kevesebb volt annál, jelenleg pedig több).

Szorgalmi feladat:

Hasonlítsd össze az OECD országok [GDP adatait](#) és [a háztartások rendelkezésre álló jövedelmi adatait az OECD honlapján](#).

Sokféle háztartási jövedelemkategóriával lehet számolni.

Háztartások rendelkezésre álló jövedelme számításba veszi:

A pénzbeli transfereket (az egyes szektorok közötti kifizetéseket: államnak fizetendő adókat, a tőlük érkező szociális támogatásokat)

Kiigazított rendelkezésre álló jövedelem számításba veszi az állami szolgáltatásokat

Vagyonnal kiigazított háztartási jövedelem kategória számításba veszi a háztartások végső fogyasztását. A vagyoni helyzet is befolyásolja a fogyasztás mértékét, hiszen a vagyonnak köszönhetően lehetőség nyílik a fogyasztásra (alacsony jövedelem mellett is), amely a GDP-t növeli. Az SNA-ban a vagyoni helyzetet makroszinten nyilvántartják, de viszonylag korlátozottan.

A jövedelem és fogyasztás társadalmon belüli megoszlása/elosztása

A jövedelem növekedéséből, a fogyasztás hasznaiból egyenlőtlenül részesülhetnek (vagy teljesen ki is maradhatnak) az egyes társadalmi csoportok. Ezért az átlagot tükröző mutatószámok mellett (pl. GDP/fő) olyan indikátorok feltüntetésére is szükség van, amelyek ezek **eloszlását** is jellemzik, vagy éppen az alsó vagy felső csoportokat jellemzik. Ezen túlmenően a családon belül is jelentős lehet a jövedelem eloszlás egyenlőtlensége.

A háztartási tevékenység számbavételi köre

A háztartásokban (saját magunknak) végzett munka nem számít bele a GDP-be, azonban ugyanezeket a munkákat a piacodás következtében mások is elvégezhetik a család számára, amely már beleszámít a GDP-be (pl. bébiszitter). Bizonyos alapvetően nem piaci jellegű szolgáltatások piaci jelleg felé való eltolódásának lehetünk tanúi.

Az otthonunkban, saját magunk számára végzett háztartási munka elismerése nagyban befolyásolná a gazdasági növekedésről és az elosztásról alkotott képünket is. A számbavétel azonban nagyon körülményes. Milyen tevékenységek sorolhatók ebbe a kategóriába? Pl. a főzés munkának vagy hobbinak számít? Hogyan becsüljük meg a szolgáltatások értékét?

A GDP és a jólét összefüggései

Mi a jólét? Mindenki számára mást jelenthet. Ennek megfelelően különböző jólét/jólléti elméleteket ismerünk. Példák:

1. Jóléti közgazdaságtan

- A konvencionális közgazdaságtani megközelítésre épít (fogyasztásra és a fogyasztásból eredő hasznosságra)
- A fogyasztói jólételemet kiterjeszti az életminőség fogyasztáson túli dimenzióira. Az életminőség dimenziói között trade-off jellegű viszonyt feltételez.

2. Jólét=szubjektív jólét elmélet

- Az elégedettség, boldogság 3 eleme
 - Az élettől való elégedettség a személyek saját életükről alkotott általános ítélete bizonyos időszakonként.
 - A pozitív érzések jelenléte vagy hatása a pozitív érzelmek áramlásaként jön létre (mint boldogság és örömezés, vitalitás, feltöltöttség).
 - A negatív érzések hiánya vagy hatása a negatív érzelmek áramlásaként jön létre időről időre (mint harag, szomorúság, depresszió).
- Ezek mérése általában önbevalláson alapuló kvantitatív kérdőíves vizsgálatokkal történik (így annak minden gyengeségét hordozza).

3. Képességszemlélet, a lehetőségek fontossága (külön leckében tárgyaljuk)

A következőkben a jólét objektív dimenzióit vesszük sorra *(az elsők már túl vagyunk)*:

1. Anyagi életszínvonal (jövedelem, fogyasztás és vagyon);
2. Egészség;
3. Oktatás;
4. Egyéni tevékenységek, a munkát is beleértve;
5. Politikai képviselet, szabadságjogok és kormányzás;
6. Társas kapcsolatok;
7. Környezet (jelenlegi és jövőbeli feltételek);
8. Gazdasági és fizikai jellegű bizonytalanság.

Növeli-e a növekvő GDP a szubjektív jólétet?

Nem feltétlenül, hiszen nem biztos, hogy az adott egyén is részesül a növekedés pozitívumaiból. Kérdés, hogy amennyiben a jövedelemnövekedés egyenletesebb eloszlása megvalósul, vagy adott egyén esetében a jövedelemnövekedés megtörténik, akkor az milyen hatással van az emberi életre. Ez sem egyértelmű. Számos ország például magasabb emberi fejlődési indexszel (HDI) rendelkezik, mint az az egy főre jutó átlagos jövedelemből következne. Szerteágazó kutatói álláspontokkal találkozhatunk azzal kapcsolatban, hogy a jövedelemnövekedés miként befolyásolja a boldogságunkat, avagy a szubjektív jólétünket egyéni illetve társadalmi szinten. Ilyen álláspontok például:

- A gazdagabb emberek átlagosan magasabb szubjektív jóléttel rendelkeznek.
- A jövedelem növekedése jellemzően összefügg a szubjektív jólét növekedésével is, de csökkenő mértékben. Azaz a jövedelem egy bizonyos szint felett egyre kevésbé növeli a szubjektív jólétet (ha növeli egyáltalán).
- Alacsony korreláció van a jövedelem és boldogság között.
- Mindenki jövedelmét emelve nem tapasztalunk boldogságnövekedést. A társak helyzete hatással van saját helyzetünk megítélésére. A relatív jövedelem is fontos.
- Az élet folyamán a boldogság szintje stagnál, annak ellenére, hogy a jövedelem és a vagyon növekszik. Az Easterlin paradoxon szerint a gazdasági növekedés nem emeli az élet minőségét,

amely abban a tényben jelenik meg, hogy az átlagos boldogságszint nem emelkedett az elmúlt néhány évtizedben, tehát a gazdasági teljesítmény és a boldogság átlagos szintje között nincs kapcsolat.

- A szegény országokban a boldogság a fejlődéssel egyetemben növekszik, hiszen a bővüléssel járó hasznokat nagyobb eséllyel fordítják a lakosság alapvető szükségleteire. Például ételre, lakhatásra, ruházkodásra.
- Rendkívül összetett a kapcsolat a GDP és a jóllét között.

Összességében:

- Ellentmondásos empirikus eredmények (mintavétel, megkérdezés módszere stb.)
- Nem mindegy mit akarunk kielégíteni: luxusigények vs. alapvető emberi jogok

Növeli-e a növekvő GDP az egészséget?

A GDP növekedése nem növeli szükségszerűen a várható élettartamot, és a többi, egészséget jellemző indikátorról sem tudunk meg információkat a GDP ismeretében. Ami kimarad a GDP-ből:

- Halandóság
- Születéskor várható átlagos élettartam (és medián)
- Morbiditás
- Egészségügyi egyenlőtlenségek (országon belül és országok közt)

Növeli-e a növekvő GDP az oktatás minőségét?

Az oktatás saját jogon fontos életminőségi tényező. Hozzájárul a szubjektív jóllétünkhöz, egészségünkhöz, társadalmi kapcsolataink bővüléséhez. Képzettségünk befolyásolja, hogy milyen foglalkozásunk lesz, mennyit keresünk. Általában az oktatásba történő befektetések emelkednek a GDP növekedésével, ez azonban változó mértékű és nem szükségszerű. Például 1995 és 2002 között nagyon sok OECD országban nem tartott lépést az oktatás finanszírozásának általános növekedése a GDP növekedésével. Általában azonban többnyire az oktatásban való részvétel nagyobb azokban az országokban, ahol az egy főre jutó jövedelem magasabb. Mindez az oktatás minőségének alakulásáról csak sejtéseket hordoz magában. Arról, hogy a gazdasági növekedés mennyiben befolyásolja magát az oktatás minőségét, a tanulmányok meglehetősen kevés információval szolgálnak, jóllehet nincs kapcsolat a két kiemelt tényező között. Ami kimarad a GDP-ből:

- Beiskolázási arány
- Kompetenciamérések – PISA
- Egyenlőtlenségek

Mit árul el a növekvő GDP a személyes tevékenységek pozitív jólléti hatásait illetően (a munkát is beleértve)?

- Nincs információnk a fizetett munka negatív vagy pozitív jólléti hatásairól
- Nincs információnk a munkahelyi körülményekről, rendelkezésre áll-e a tisztességes munka („decent work”)
- Nem árul el semmit az otthon végzett házimunkáról (csak a fizetett házimunkáról)
- Nem árul el semmit az otthoni munkamegosztásról, a nemek közötti egyenlőségről/egyenlőtlenségről
- Nem árul el semmit az ingázással töltött időtartamról, a rendelkezésre álló szabadidő nagyságáról/szűkösségéről
- Nincs információnk a lakhatási körülményekről

Mit árul el a GDP a politikai szabadságjogokról a kormányzásról?

A kutatások alapján nem állapítható meg egyértelmű összefüggés a gazdasági növekedés és a társadalmi berendezkedés között. Azaz, például, ha a GDP alapján egy ország jól teljesít, nem lehetünk biztosak abban, hogy mindezt demokratikus társadalmi berendezkedés mellett sikerült elérni. Ám a politikai szabadságjogok, a demokratikus értékek instrumentális és önértékkel rendelkeznek, önmagukban fontosak (a GDP-től függetlenül), ezért a más típusú működést nem legitimálhatja a magas gazdasági teljesítmény. A politikai szabadságjogok meglétének, hiányának, a demokratikus értékek jelenlétének mérése egy társadalomban rendkívül nehéz, ám annyi bizonyos, hogy önmagában a GDP értékéből nem vonhatunk le következtetéseket egy ország társadalmi berendezkedési módjáról.

A gazdasági növekedés és a társas kapcsolatok

A társas kapcsolataink, kapcsolathálónk, kapcsolati tőkénk meghatározóak az emberi életben és így jóllétünk, szubjektív jóllétünk tekintetében. Értéket jelentenek az egyén és a közösség számára egyaránt. Ebbe beletartozhat a társasági élet, vallási tevékenységek gyakorlása, közös étkezés, összejövétel a barátokkal, közös sportolás, vendégség barátoknál, barátok vendéglátása. Ezenkívül meghatározza életünket a társadalom tagjai közötti bizalom szintje, az informális segítséghez való hozzáférés lehetősége, a munkahelyi kapcsolataink, a más társadalmi csoportokkal való kapcsolataink, valamint a társadalmi elszigeteltség kérdése is. A társas kapcsolatok, bizalom, kapcsolati tőke mérése egy társadalomban igen nehéz, különösen, hogy nagyon eltérőek lehetnek az igényeink e téren, azaz a jóllétünkhöz is különböző mértékben és módokon járulnak hozzá. Egyes kutatások szerint a kapcsolati tőke a gazdasági növekedést jelentősen befolyásolhatja, és az oksági viszony mindkét irányban fennállhat. Más kutatások szerint mind a kapcsolati tőke fogalma, mind a gazdasági növekedéssel való kapcsolata annyira összetett, hogy nem vonható le egyértelmű következtetés az összefüggésüket illetően.

GDP és a környezet (jelenlegi és jövőbeli) állapota

A gazdasági növekedés emberi egészségre gyakorolt hatása sokféle. (Pl. külső légszennyezés, benti légszennyezés, kemikáliák, endokrin rendszert károsító vegyületek, zaj). A GDP nem számol a környezetszennyezés negatív jóléti hatásaival és a természeti tőke értékcsökkenésével, csak a közvetlen piaci folyamatok mértékéig. Ehhez képest napjaink globális környezeti problémák:

- hosszú távon potenciálisan katasztrofális következményekkel járnak (1981-től 2005-ig a globális gazdaság több mint kétszeresére növekedett, eközben a Föld ökoszisztémájának 60%-a károsult, vagy túlhasználódott),
- lassan bontakoznak ki,
- piaccal nem rendelkező javakhoz kapcsolódnak.

Azaz környezeti értelemben nincs egyértelmű előrejelző ereje a GDP-nek, de az eddigi kutatások alapján a növekedés hajszolása [környezeti károkkal jár együtt](#).

GDP növekedés, személyes és gazdasági bizonytalanság

A félelem forrása a bizonytalanság (például a jövővel kapcsolatban), ami negatív hatással van az élet minőségére azok számára, akik ebben érintettek. Formái lehetnek:

Személyes bizonytalanság (biztonság hiánya)

- Balesetek
- Bűnözés (objektív/szubjektív)
- Családon belüli erőszak

Gazdasági bizonytalanság (biztonság hiánya)

- Háztartás jövedelmének (és így anyagi életfeltételeinek) bizonytalansága
- Munkanélküliség/munka elvesztése – gyakoriság, tartósság

- Munka instabilitása és bizonytalansága (objektív és szubjektív)
- Betegség miatti gazdasági bizonytalanság – munka elvesztése és egészségügyi költségek
- Öregkori gazdasági bizonytalanság

A GDP-ből nehéz következtetni a fentiek meglétére vagy hiányára. Például a balesetek kezelése, a bűnüldözés és más biztonsági védekezések növelik a GDP-t, ugyanakkor jóllétünkhöz nem, vagy nem közvetlenül (összetett folyamatokon keresztül) járulnak hozzá, viszont feltételeznek olyan eseményeket, veszélyeket, amelyek egyértelműen jóllétünk ellenében hatnak.

Az egyén gazdasági bizonytalansága egy lehetséges gazdasági csapás bekövetkezésének kockázatából származik. Egyik fő forrása a munkanélküliség, az állás elvesztésének esélye. A GDP növekedése jelentősen hozzájárulhat új munkahelyek létrejöttéhez, de nem csökkenti magától értetődően a munkanélküliséget, amelyet más, egyéb tényezők is befolyásolnak. (Például a kiszervezések, a kreatív pusztítás, a régi gazdasági tevékenységek lerombolása, amelyek kifejezetten az egyes szektorok munkanélküliségét okozhatják).

Összegzés

A GDP-ben nem jelennek meg a következő elemek, vagy a megjelenés módja nem tükrözi a társadalom bizonyos tevékenységekkel szembeni álláspontját:

- A javakhoz való hozzáférés időintervalluma
- A jövedelemegyenlőtlenségek
- A háztartási, otthoni gyermekgondozói munka
- Ingázás költségei, autóbalesetek járulékos költségei, urbanizáció költségei, zajszenyezés
- A szabadidő élvezete
- A környezeti károk
- A betörések elleni otthoni biztonsági védekezések növelik a GDP-t
- Erdők felszámolása növeli a GDP-t
- A haszontalanul felhalmozott javak pozitívumként jelennek meg a GDP-ben

Ajánlások az anyagi életszínvonal mérésére:

- Termelés helyett jövedelmeket és fogyasztást lenne érdemes vizsgálni
- A jövedelmet és a fogyasztást a vagyonnal együtt kell vizsgálni
- Fontos a háztartások szintjének vizsgálata
- Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a jövedelmek, fogyasztás és vagyon eloszlására
- Ki kell szélesíteni a jövedelemkategóriákat, hogy azok tartalmazzák a nem piaci tevékenységeket is

Az eredetileg a gazdasági tevékenység mérésére létrejött mutató politikai döntéshozatalt meghatározó általános jólétmértékké vált. Ha a döntéshozatalt vezérlő mérőeszköz nem érzékeny bizonyos szempontokra, akkor a döntéshozatal sem lesz az. Szükséges ezért látni a GDP és az SNA rendszer gyengeségeit, és, hogy milyen szempontokat fed el, vagy torzít.

A fentiek miatt szükséges a GDP értékeit kritikai szemmel nézni, valamint kiegészíteni alternatív mutatószámokkal, amelyekben a környezetgazdaságtani/ökológiai közgazdaságtani szempontok is megjelennek. PI, HDI, HPI, CCPI.

Forrás és ajánlott irodalom

Stiglitz J. E. – Sen, A. – Fitoussi, J. P. (2009): Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress.

<http://files.harmonywithnatureun.org/uploads/upload112.pdf>

magyar összefoglaló: http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2010/2010_03/2010_03_305.pdf

<https://www.oecd.org/>

<https://www.worldbank.org/>

<https://www.ipcc.ch/>

Czagány L. – Fenyővári Zs. – Misz J. (2010): *Makroökonómia*. JatePress, Szeged.

Kerekes S. (2007): *A környezetgazdaságtan alapjai*. Aula Kiadó, Budapest.

Tomka B. (2011): *Gazdasági növekedés, fogyasztás és életminőség*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Samuelson, P. A. – Nordhaus, W. D. (2005): *Közgazdaságtan*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Önellenőrző kérdések

1. Mi a GDP definíciója? Milyen célból alkották meg az SNA rendszerét?
2. Mi a célja a GDP mutatójának? Ehhez képest napjainkban milyen funkciója van a GDP-nek?
3. Beszéljess a gazdasági tevékenységek számbavételének általános problematikájáról! Térj ki a tanult szempontokra!
4. Mi történik, ha egy gazdasági tevékenységnek (pl. szolgáltatásnak) nincs ára? Milyen nehézségeket kell ez esetben áthidalni?
5. Melyik jellemzi jobban egy ország lakosságának jóllétét: a GDP vagy a Háztartások rendelkezésre álló jövedelme? Mit tapasztaltál a két mutató összehasonlításakor az OECD országok esetén?
6. Mi a legnagyobb probléma az átlagos egy főre vonatkozó GDP mutatószámmal (és általában az átlagos egy főre vonatkozó értékek alkalmazásával)?
7. Beszélj a háztartási tevékenységek számbavételéről! Véleményed szerint bele kellene számítani ezeket a GDP-be? Gondold át a következő eseteket, és hasonlítsd össze a véleményed a jelenlegi gyakorlattal:
 - a saját lakásodban laksz
 - a kiskertedben termelsz paradicsomot
 - ebédet főzöl a családnak
 - játszol a gyerekekkel/testvéreiddel
 - megbízod a takarítónőt, hogy takarítsa fel a házat
8. Foglald össze a jóllét objektív dimenzióit és a GDP-vel való összefüggéseiket!
9. Emeld ki, hogy melyek azok az objektív dimenziók, amelyekre leginkább lehet következtetni a GDP adatokból! Milyen irányúak ezek az összefüggések?
10. Melyek a legfőbb ajánlások a GDP alkalmazását illetően?

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

